

החרגול למינהו, ואת החגב למינהו".

ודרשינן: **ארבה** — זה **גובאי**. **סלעם** — זה **רשון**. **חרגול** — זה **ניפול**. **חגב** — זה **גדיאן**!

מה תלמוד לומר: **למינו, למינהו, למינהו, למינהו, למינהו** — **ארבע פעמים**?

"למינו" הנאמר לגבי ארבה, **להביא ציפורת כרמיב**, שהוא מין ארבה שאין לו גבחת [דהיינו שראשו מחט], ודומה הוא לארבה שגם לו אין גבחת.

"למינהו" הנאמר לגבי סלעם, **להביא יוחנא ירושלמית** שהוא מין סלעם, שלשניהם יש גבחת.

"למינהו" הכתוב גבי חרגול, **להביא את הערצוביא**, שהוא מין חרגול, שלשניהם יש זנב.

"למינהו" הכתוב גבי חגב, **להביא את הרזבנית**, שאינו דומה לשלושת המינים הקודמים, ואפילו הכי טהור הוא.

דבי רבי ישמעאל למד את הפסוקים בצורה אחרת. שבפסוקים אלו ישנם כללים מיותרים, [משום שכבר נכתבו]. וכן ישנם פרטים מיותרים, שנכתבו לאחר שכבר נכתבו פרטים אחרים בפסוק.

דבי רבי ישמעאל תנא: אלו "למינהו", שהתנא הקודם חשב אותם לפרטים, אינם אלא **כללי כללות**! כלומר, כללות שנכתבו אחר כללות אחרות, ומיותרין הן.

ואלו, הסלעם והחגב, פרטי פרטות הן!

כלומר, פרטות שנכתבו שלא לצורך הן.

וכך הוא לימוד הפסוק: **"ארבה"** — זה **גובאי**.

"למינו" הכתוב אחר הארבה נכתב כדי **להביא**

את **ציפורת כרמיב**, שהיא דומה לארבה סח-ב בכך שלשניהם אין גבחת.

אין לי ללמוד הארבה אלא חגב הבא לפנינו ואין לו גבחת, דילפינן ליה השתא מכלל ופרט וכלל. [כדמפרש לקמן], דכתיב "אשר לו כרעים" — הרי זה כלל. "ארבה" — הרי זה פרט. "למינהו" — חזר הכתוב וכלל. ולומד אני במידה של "כלל ופרט וכלל" את כל הדומה לפרט. והיינו, אותן חגבין שיש להן את ארבעת הסימנין המוזכרין במשנה [ארבע רגלים, וארבע כנפיים, וקרצולים, וכנפיו חופין את רובן], ואת הסימון החמישי — שאין להם גבחת!

אבל, חגב **הבא לפנינו ויש לו גבחת**, שאינו דומה לארבה אלא בארבעת הסימנין המוזכרין במשנה, ואילו בסימן החמישי הוא שונה ממנו — **מנין שאני מרבה גם אותו?**

תלמוד לומר "סלעם" — זה **ניפול** [ולקמן פריך, דלעיל אמרינן סלעם זה רשון]. ולסלעם יש גבחת והכשירו הכתוב.

"למינהו" — **להביא את האושכף**. שאחר הסלעם כתבה התורה "למינהו", כדי שנלמד מהפסוק בכלל ופרט וכלל:

כלל — אשר לו כרעים. פרט — ארבה.

והבא לפנינו ואין ראשו ארוך. דמרבה אני את החגבים האלו בזמן שאין ראשם ארוך. דומיא דארבה, סלעם וחרגול, שלכולם אין ראשם ארוך, ודומין הם להם בחמשה סימנין.

אבל חגב הבא לפנינו וראשו ארוך [ויש לו את ארבעת הסימנים המוזכרים במשנה], מניין שגם הוא טהור?

אמרת, הרי אתה דן בנין אב משלשתן - מארבה, סלעם וחרגול.

לא ראי, אינו דומה ארבה שאין לו גבחת ואין לו זנב, כראי חרגול, שיש לו גבחת וזנב.

ולא ראי חרגול, שיש לו גבחת וזנב, כראי ארבה, שאין לו גבחת וזנב. (139)

ולא ראי שניהם, ארבה וחרגול, הארבה אין לו גבחת ולחרגול יש זנב. כראי סלעם, שיש לו גבחת ואין לו זנב.

ולא ראי סלעם, שיש לו גבחת ואין לו זנב, כראי שניהם, לארבה אין גבחת, ולחרגול יש זנב.

ומוכח, שאין טהרת החגבים תלויה לא בזנב ולא בגבחת, שהרי יש מהם שיש להם זנב וגבחת, ויש מהם שאין להם זנב וגבחת, וכל המינין הללו טהורים, ולכן ילפינן בלימוד של "במה מצינו" את שאר החגבים, מהחגבים המוזכרים בתורה.

למינהו — חזר וכלל. ומזה מרבה אני את האושכף ואת היוחנא הירושלמית שיש להם גבחת.

ואין לי לרבות אלא הבא לפנינו ואין לו גבחת, דמרכינן ליה מ"למינו" הכתוב אצל הארבה. וכן מרבה אני את הבא לפנינו ויש לו גבחת דמרכינן ליה מ"למינהו" הכתוב אצל הסלעם, והבא לפנינו ואין לו זנב.

ומרבה אני את החגבים האלו [בין אותם שיש להם גבחת, ובין אותם שאין להם גבחת] כשאין להם זנב, דומיא דארבה וסלעם, שאין להם זנב, ודומין הם להם בחמשה סימנין [בארבעת הסימנין הכתובים במשנה, ובסימן הזה שאין להם זנב].

אבל חגב הבא לפנינו ויש לו זנב, מניין שגם הוא טהור, אף על פי שאין לו את הסימן החמישי?

תלמוד לומר, חרגול — זה רשון! ולחרגול יש, זנב והכשירו הכתוב.

ומדכתבה התורה אחר החרגול, "למינהו", דרשינן - להביא את הכרספת, ואת השחלנית, והוא הדין לערצוביא המוזכרת לעיל [ודרשינן להו בכלל ופרט וכלל כדרשינן לעיל]. אשר לו כרעים — כלל, חרגול — פרט, למינהו — חזר וכלל].

ואין לי לרבות אלא הבא לפנינו ואין לו גבחת, וכן הבא לפנינו ויש לו גבחת. וכן חגב הבא לפנינו ואין לו זנב, והבא לפנינו ויש לו זנב, דכולהו איתרבו מדכתיב "למינו", "למינהו", "למינהו".

הברייתא. ששניהם נכתבו לדרשה יתירא].

פריך רב אחאי: מה להנך חגבים, המוזכרים בתורה, שכן אין ראשן ארוך. ומנין לך ללמוד ולרבות אפילו חגבין שראשן ארוך!?

וכי תימא כיון דשוו הניך חגבין לחגבין הכתובין בתורה בארבעה סימנין, מיייתנין להו ומטהרינן אותם אף על פי שראשן ארוך, ולא פרכינן מה להצד השוה שאין ראשן ארוך תאמר בחגבין אחרים שראשן ארוך, כי היות והם דומים להנך חגבים הכתובים בתורה במקצת, מרבינן להו.

נחלקו התנאים בלימוד המידה של כלל ופרט וכלל.

איכא מאן דאמר, שהכלל הראשון הוא העיקרי, והוי כעין כלל ופרט שאין בכלל אלא מה שבפרט, והכלל האחרון מרבה רק דבר שדומה לפרט בכל צדדיו.

ואיכא מאן דאמר שהכלל האחרון הוא העיקרי, ומוסיף על הפרט, ומרבינן כל דבר הדומה לפרט ואפילו דומה לו במקצת. והכלל הראשון מהני למידרש כעין כלל ופרט, ולמעוטי דבר שלא דומה לגמרי לפרט. אבל כל דבר שדומה במקצת לפרט מרבינן ליה.

ותנא דבי רבי ישמעאל סבירא ליה כמאן דאמר אזלינן בתר הכלל האחרון, ולכן אפשר לרבות אפילו חגבין שראשן ארוך. כיון שהם דומים במקצת ולא בעי שידמו

הצד השוה שבהן, בחגבים המוזכרים בתורה, שיש לו לחגב ארבע רגלים, וארבע כנפים, וקרצולין,⁽¹⁴⁰⁾ וכנפיו חופין את רובו וטהורין הן.

אף כל חגב שיש לו ארבע רגלים, וארבע כנפים, וקרצולין, וכנפיו חופין את רובו - טהור הוא.⁽¹⁴¹⁾

וממשיכה הברייתא: והלא הצרצור הזה [שהוא מין חגב טמא], יש לו ארבע רגלים, וארבע כנפים, וקרצולים, וכנפיו חופין את רובו.

יכול יהא מותר כיון שיש לו את ארבעת סימני הטהרה?

תלמוד לומר "ואת החגב למינהו". והלא המילה חגב מיותרת, שהרי כל חגב שיש לו את ארבעת סימני הטהרה מרבינן ליה.

אלא, דרשינן: שישמו יהיה חגב! וכל האמורין בתורה נקראים הם בשם חגב, ואלו הצרצור אינו נקרא בשם חגב.

אי שמו חגב, יכול אפילו אין בו את כל ארבעת הסימנין הללו, נמוי יהיה טהור? תלמוד לומר "ואת החגב למינהו", ודרשינן: עד שיהא בו כל הסימנין הללו. ואם חסר לו אחד מהסימנין, אינו טהור.

[והמילה "חגב" היא זאת שכתבה לעיל הברייתא - אלו כללי כללות, והמילה "למינהו" היא - הפרטי פרטות שכתבה

141. ולקמיה פריך, מה להצד השוה שבהן, שכן אין ראשן ארוך. ומנין לך לרבות היכא שראשן ארוך].

140. הקרצולין הם רגליים נוספות, והן הכרעיים האמורות בכתוב, שבהם הם מנתרים.

לגמרי לפרט.

דיש לו גבחת וטהור הוא !

אי הכי, שכל דבר הדומה במקצת לפרט מרבינן ליה, **חרגול נמי**, דשוו להו לארבה וסלעם, **לא ליכתוב** בתורה, ו**תיתי**, נלמד חרגול מארבה וסלעם, אף על גב שאין להם זנב, ואילו לחרגול יש זנב [כמו שלמדנו בלימוד של כמה הצד שאפילו זה שראשו ארוך הוא טהור ואף על פי שאינו דומה לחגבין המוזכרין בתורה, שאין ראשן ארוך]?!

ואם תיפרוך: **מה לחרגול דיש לו זנב**, תאמר בסלעם שאין לו זנב?!

הרי ארבה יוכיח, דאין לו זנב וטהור הוא !

וחזר הדין. הצד השווה שבהן, ששוין בארבעת סימנין ואין ראשן ארוך. אף אני אביא סלעם, שיש לו את ארבעת הסימנין, ואין ראשו ארוך.

וממשיכה הגמרא: **אלא**, מאי טעמא לא ילפינן חרגול מארבה וסלעם, **דאיכא למיפרך**, מה להנך, ארבה וסלעם, **שכן אין להן זנב**, ואלו לחרגול יש זנב, ולכן לא ילפינן ליה מיניהו.

ואם כן, **סלעם דכתב רחמנא**, למה לי?

אלא ילפינן במידה של "דבר שאינו ענין לגופו, תנהו ענין לדבר אחר, ואמרינן: **אם** הסלעם **אינו ענין לגופו** [שמיותר הוא], **תנהו ענין** לרבות חגב שראשו ארוך. ומהייתור של המילה סלעם ילפינן לרבות את החגבין שראשם ארוך.

אם כן, **הכי נמי איכא למיפרך**: מה להנך חגבים המוזכרים בתורה, **שכן אין ראשן ארוך!** ואינך יכול ללמוד מהן לחגב שראשו ארוך. והדרא קושיין לדוכתא, מנין לנו לרבות חגב שראשו ארוך שגם הוא טהור, מאחר שאינך יכול ללמוד אותו בכמה הצד?!

ומבארינן: **במאי קמיפלגי תנא דבי רב** א-טו [הברייתא הקודמת ששנוייה בתורת כהנים, ונקראת ספרא דבי רב, לפי שהייתה שגורה בכית המדרש] הסוברת שכל ארבעת החגבים המוזכרים בתורה מיבעי ליה כולהו לגופייהו [לצורך עצמם]. **ותנא דבי רבי ישמעאל**, הסובר שסלעם בא לרכויי ראשו ארוך, וחגב אתא למעוטי צרצור, דחגב טמא הוא?

ומשנינן: **אלא**, אמר רב אחאי: **סלעם המוזכר בתורה — יתירא הוא**. [וכתבה אותו התורה לרבות חגב שראשו ארוך].

בחגב שראשו ארוך, קמיפלגי!

ומפרשת הגמרא: **לא ליכתוב רחמנא סלעם, ותיתי**, ונלמד אותו מארבה ומחרגול בצד השווה, שגם לסלעם וגם לארבה וחרגול יש להן את ארבעת סימני הטהרה.

תנא דבי רב סבר: הא דכתיב "אשר לו כרעים" הרי זה כלל. **ארבה, סלעם, חרגול, חגב למינהו פרט**. ואינו סובר ש"למינהו" דכתיב גבי כל חד מהחגבים הוי כלל.

דמאי פרבת, מה תוכל לפרוך את הצד השווה: **מה לארבה דאין לו גבחת**, תאמר בסלעם שיש לו גבחת. **הרי חרגול יוכיח**,

ולכן, לא דריש במדה של כלל ופרט וכלל!